

Ett rättvist system för arbetskraftsinvandring

Bakgrund

Städare som tvingas jobba för 30 kronor i timmen, 12 timmar per dag, sex dagar i veckan. Byggnadsarbetare som tvingas arbeta i en usel arbetsmiljö med risk för liv och hälsa. Diskare som tvingas betala en del av lönen till arbetsgivaren för att kunna behålla jobbet. Detta är några exempel på hur arbetstagare utnyttjas av oseriösa företag på svensk arbetsmarknad, när företag utnyttjar kryphål i lagstiftningen.

Dagens situation på arbetsmarknaden har inte vuxit fram ur ett vakuum – det är ett resultat av politiska beslut. Nuvarande system för arbetskraftsinvandring infördes av Alliansregeringen och Miljöpartiet 2008 och är riggat för att arbetsgivare ska kunna ta hit lågbetald arbetskraft. Det har lett till lönedumpning, utnyttjande och osund konkurrens. Systemet innebär också att det är arbetskraftsinvandrarerna som drabbas hårdast, genom utvisning om arbetsgivaren gör fel eller begår misstag.

Vad Vänsterpartiet vill

Vänsterpartiet vill riva upp lagstiftningen från 2008 och införa ett rättvist system för arbetskraftsinvandring. Alla som arbetar i Sverige ska ha rätt till de löner och arbetsvillkor som regleras i lagar och kollektivavtal, oavsett om man är bosatt i Sverige eller arbetar tillfälligt här. Att det råder ordning och reda på svensk arbetsmarknad gynnar arbetstagarna, företagen och samhället i stort. Vänsterpartiet föreslår därför följande paket med åtgärder för att uppnå ett rättvist system för arbetskraftsinvandring:

1. Återinför arbetsmarknadsprövning – arbetstillstånd ska endast ges till bristyrken

Idag kan arbetsgivarna ensidigt avgöra vilka som ska få komma till Sverige och jobba. Det görs ingen prövning av behov eller brist. Tillsammans med Estland och Lettland är Sverige det enda landet i EU som inte gör en arbetsmarknadsprövning innan arbetstillstånd beviljas. Nuvarande system har gjort att en stor andel arbetskraftsinvandrarerna får arbetstillstånd för så kallade lågkvalificerade arbeten – jobb som skulle kunna utföras av arbetskraft från Sverige. Vi vill därför återinföra den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen som fanns innan lagstiftningen ändrades 2008. Frågan om brist och påföljande arbetskraftsbehov ska prövas av Arbetsförmedlingen med yttrande från representanter för de fackliga organisationerna och arbetsgivarna. Arbetstillstånd ska endast ges till de branscher där det råder brist på arbetskraft.

2. Juridiskt bindande avtal om lön och villkor – förhindra lönedumpning och utnyttjande

Idag kan arbetsgivarna locka hit arbetskraftsinvandrarerna med löften om schyssta löner och goda villkor. När personerna väl kommer hit kan lönerna och villkoren ändras – helt lagligt. Nuvarande system har gjort att många arbetskraftsinvandrarerna tvingas

jobba för låga löner och till usla villkor utan att kunna hävda sin rätt. Vi vill därför införa juridiskt bindande avtal om lön och arbetsvillkor. Den lön och de villkor som utlovats när arbetskraftsinvandrarerna beviljas arbetstillstånd ska gälla. Lön och villkor ska vara i nivå med kollektivavtalet för branschen.

3. Krav på heltidsanställningar – förhindra svartjobb och utnyttjande

Idag finns inga krav på anställningens omfattning. Ju lägre arbetstid som anges på anställningsavtalet eller i arbetserbjudandet desto större risk är det att arbetsgivaren därutöver kräver obetald övertid eller betalar resten av lönen svart. Vi vill därför införa krav på heltid för att beviljas arbetstillstånd.

4. Vandelsprövning av presumtiva arbetsgivare – stoppa oseriösa arbetsgivare

Idag sker ingen kontroll av de arbetsgivare som anställer arbetskraftsinvandrare, vare sig före eller efter tillståndsgivningen. Det finns därmed inga hinder för oseriösa företag som gjort sig skyldiga till oegentligheter att rekrytera utländsk arbetskraft. Risker för utnyttjande och fusk är uppenbar. Vi vill därför införa en vandelsprövning av arbetsgivare som söker arbetstillstånd för utländska arbetstagare innan arbetstillstånd beviljas.

5. De som avslöjar missförhållanden ska inte utvisas

Idag väntar utvisning för de arbetskraftsinvandrare som träder fram och berättar om missförhållanden hos sin arbetsgivare. Därför avstår många från att anmäla arbetsgivaren eller på annat sätt berätta om missförhållanden på sin arbetsplats. Det är en internationellt viktig grundprincip att de rättigheter en person har på arbetet ska följa av det faktum att man arbetar, inte av juridisk status i övrigt. Vi vill därför att den som beviljats arbetstillstånd hos en arbetsgivare som brutit mot anställningsavtalet ska få stanna i Sverige hela tillståndstiden ut för att söka ny anställning. Det ökar incitamenten för arbetskraftsinvandrare att avslöja missförhållanden.

6. Straff för arbetsgivare som utnyttjar arbetskraftsinvandrare och skadestånd till de som drabbas

Idag kan arbetsgivare utnyttja arbetskraftsinvandrare bland annat genom att ändra anställningsvillkor och lön, utan att riskera straff. Det sänder en tydlig signal till oseriösa arbetsgivare att det är fritt fram. Vänsterpartiet vill därför införa straff för arbetsgivare som utnyttjar arbetskraftsinvandrare. Om arbetsgivaren inte infriar de villkor som utlovats i anställningserbjudandet, och på så sätt missbrukar systemet, så ska det utgöra ett brott mot lagen och därmed kunna få straffrättsliga påföljder. Arbetsgivaren ska även vara skyldig att betala skadestånd till arbetstagaren.

7. Behåll möjligheten att söka arbete för utlänningar som befinner sig i Sverige

För den som fått avslag på sin ansökan om asyl och befinner sig i Sverige finns idag möjlighet att söka uppehållstillstånd för arbete. Det finns en uppenbar risk att denna möjlighet leder till utnyttjande. Vänsterpartiet har därför varit kritiskt mot denna möjlighet. Men med de ändringar av regelverket kring arbetskraftsinvandring som vi här föreslår ser vi att denna möjlighet bör finnas kvar.

